

GEPATIT VA UNING TURLARI: SABABLARI, ALOMATLARI HAMDA OLDINI OLISH CHORALARI (1-QISM)

Muhammadjonova Dildora

Rustamova Shohista

Annotatsiya:

Ushbu maqolada gepatit kasalligi, uning turlari (A, B, C), kelib chiqish sabablari, yuqish yo‘llari, klinik alomatlari va oldini olish choralari haqida ma’lumot beriladi. Gepatit – jigarining yallig‘lanishi bilan kechadigan kasallik bo‘lib, virusli, toksik, autoimmun yoki boshqa sabablarga ko‘ra rivojlanadi. Maqolada gepatitning turlari o‘rtasidagi farqlar, tashxislash va davolash usullari tahlil qilinadi hamda aholining sog‘lom turmush tarzini shakllantirishda gepatit profilaktikasining ahamiyati yoritiladi.

Kalit so‘zlar: Gepatit, jigar, virusli kasallik, gepatit A, gepatit B, gepatit C, simptomlar, profilaktika, davolash, tibbiyot, immunitet.

Kirish:

Bugungi kunda gepatit kasalligi butun dunyoda keng tarqalgan va jiddiy sog‘liq muammolaridan biri hisoblanadi. Jigar inson organizmida eng muhim a‘zolaridan biri bo‘lib, u organizmning detoksikatsiya, energiya ishlab chiqish va modda almashinuvi jarayonlarida muhim rol o‘ynaydi. Gepatit esa jigar hujayralarining yallig‘lanishiga olib keluvchi kasallik bo‘lib, u turli omillar – viruslar, dori vositalari, spirtli ichimliklar, zaharli moddalarga ta’sir yoki immun tizimining buzilishi oqibatida yuzaga keladi.

Gepatit — bu jigar to‘qimalarining yallig‘lanish holati bo‘lib, u o‘tkir yoki surunkali shaklda kechishi mumkin. O‘tkir gepatit qisqa muddat ichida rivojlanadi va to‘liq tuzalish bilan yakunlanishi mumkin, surunkali gepatit esa uzoq davom etib, jigar sirrozi yoki hatto jigar saratoniga olib kelishi mumkin. Kasallikning sababi ko‘pincha virusli infeksiyalar bo‘lib, ular orasida eng keng tarqalgani gepatit A, B va C viruslaridir.

Gepatit A turi

Gepatit A virusli gepatitning eng yengil shakli hisoblanadi. U asosan iflos qo'llar, gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik yoki ifloslangan suv va oziq-ovqat orqali yuqadi. Bu kasallik ko'pincha bolalar orasida uchraydi. Gepatit A virus bilan zararlangandan keyin organizmda kuchli immunitet hosil bo'ladi, ya'ni inson qayta bu kasallikka chalinmaydi.

Asosiy belgilari: holsizlik, ishtahaning yo'qolishi, ko'ngil aynishi, qusish, tana haroratining oshishi, terining va ko'z oqining sarg'ayishi (sariqlik).

Odatda gepatit A o'z-o'zidan tuzaladi va surunkali shaklga o'tmaydi. Gepatit A bilan kasallangan bemorlar ko'pincha uy sharoitida davolanadi, ammo to'liq parhez va gigiyena sharoitlariga qat'iy rioya qilish zarur.

Gepatit B turi

Gepatit B jiddiyoq kasallik bo'lib, u qon orqali, jinsiy aloqa yo'li bilan yoki onadan bola orqali yuqadi. Virus organizmga tushgach, jigar hujayralarini zararlaydi va ularning faoliyatini buzadi. Kasallik o'tkir yoki surunkali shaklda kechishi mumkin. Surunkali gepatit B jigar sirrozi va jigar rakiga olib kelishi xavfi yuqori.

Asosiy belgilari: tana harorati ko'tarilishi, qorinda og'riq, jigar kattalashuvi, terining sarg'ayishi, holsizlik, bo'g'imlarda og'riq.

Gepatit B'ning oldini olish uchun eng samarali yo'l — vaksina qabul qilishdir. Bugungi kunda bolalar tug'ilgandan so'ng bir necha oy ichida gepatit B ga qarshi emlanadi. Vaksinatsiya uzoq muddatli himoya beradi.

Gepatit C turi

Gepatit C ham asosan qon orqali yuqadigan virusli kasallikdir. Bu turdagi gepatit ko'pincha yashirin kechadi, ya'ni bemor uzoq vaqt davomida o'zida kasallik borligini sezmaydi. Natijada, jigar hujayralari asta-sekin zararlanib, surunkali gepatitga, so'ng esa jigar sirroziga aylanishi mumkin.

Gepatit C ning davosi mavjud, ammo u murakkab va uzoq muddatli davo kursini talab qiladi. Hozirgi kunda yangi antiviral preparatlar bemorlarda kasallikni butunlay bartaraf etish imkonini bermogda. Profilaktika choralari qatoriga steril

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

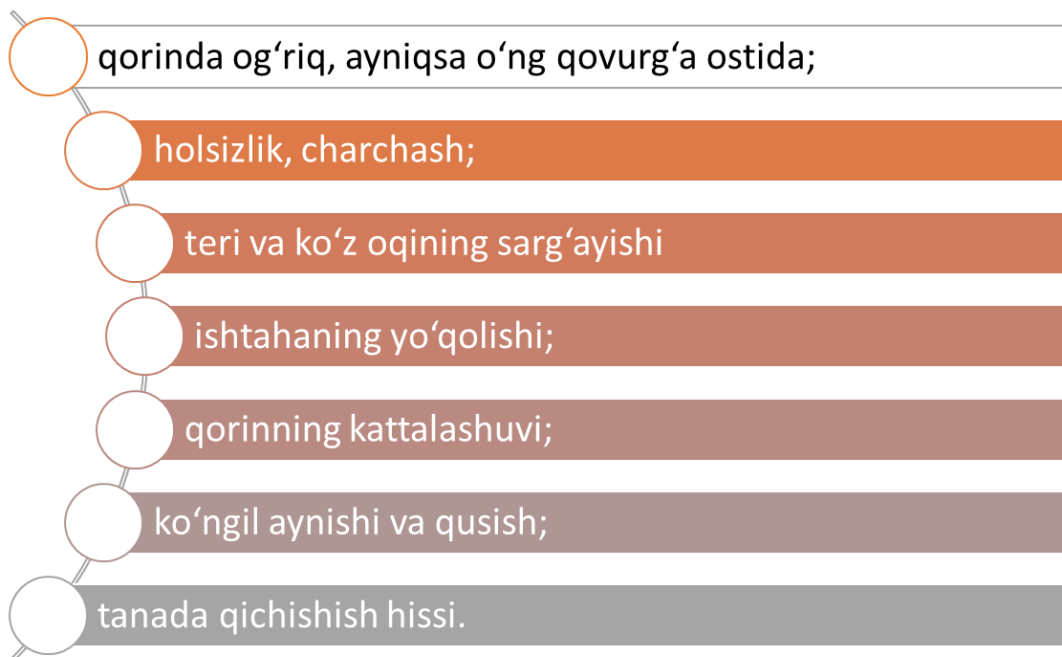
Website: econfseries.com

16th November, 2025

tibbiy asbob-uskunalaridan foydalanish, qon topshirishda tekshiruvdan o'tish va sog'lom turmush tarziga rioya etish kiradi.

Tashxis va davolash usullari: Gepatit tashxisini qo'yishda laborator tahlillar muhim ahamiyatga ega. Qon tahlilida virus antigenlari, antitanalar, jigar fermentlari (ALT, AST) miqdori aniqlanadi. Shuningdek, ultratovush tekshiruvi (UZD) orqali jigar hajmi va tuzilishi baholanadi. Davolashda parhez, simptomatik davo, antivirus preparatlar va immunitetni mustahkamlovchi dorilar qo'llaniladi. Surunkali gepatitlarda interferon va boshqa maxsus dori vositalari buyuriladi. Gepatit A odatda o'z-o'zidan tuzaladi, B va C esa uzoq muddatli nazoratni talab qiladi.

Gepatit kasalligining umumiy alomatlari: Gepatitning barcha turlarida o'xshash klinik belgilar kuzatiladi. Asosiy alomatlari quyidagilardan iborat:

Kasallikning bu belgilarini erta bosqichda aniqlash va shifokorga murojaat qilish muhimdir, chunki gepatitning og'ir turlari jigar faoliyatini butunlay izdan chiqarishi mumkin.

Gepatitning oldini olish choralari:

shaxsiy gigiyena qoidalariga rioya qilish;

toza ichimlik suvidan foydalanish;

steril tibbiy asboblardan foydalanish;

qon topshirish jarayonida xavfsizlikni ta'minlash;

gepatit A va B turlariga qarshi vaksina olish;

spirtli ichimliklar va zararli odatlardan voz kechish

sog'lom ovqatlanish va jismoniy faollikni oshirish

Profilaktika har qanday kasallikda eng samarali vositadir. Gepatitga qarshi kurashda aholining xabardorligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish eng muhim yo'nalishlardan biridir.

Xulosa qilib aytganda, gepatit kasalligi inson salomatligi uchun jiddiy xavf tug'diruvchi kasallikdir. Uning A, B va C turlari orasida B va C turlari eng xavflilari hisoblanadi. Gepatitni erta tashxislash, sog'lom turmush tarziga rioya qilish va muntazam tibbiy ko'rikdan o'tish orqali ushbu kasallikning oldini olish mumkin. Har bir fuqaro o'z sog'lig'iga mas'uliyat bilan yondashishi, gigiyena va profilaktika qoidalariga rioya qilishi zarur. Gepatitga qarshi kurashda davlat, tibbiyot xodimlari va aholining hamkorligi muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi ma'lumotlari.
2. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) – Hepatitis Global Report, 2023.
3. Tibbiyot ensiklopediyasi. – Toshkent: Fan nashriyoti, 2022.
4. Karimov A.X. "Infeksion kasalliklar", Toshkent tibbiyot akademiyasi, 2021.
5. Rasulov Sh. "Virusologiya asoslari", Toshkent: Tibbiyot, 2020.
6. www.who.int – World Health Organization rasmiy sayti.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th November, 2025

-
7. www.ssv.uz – O‘zbekiston sog‘liqni saqlash vazirligi rasmiy portali.
 8. Harrison T.R. Principles of Internal Medicine. McGraw-Hill Education, 2022.
 9. World Hepatitis Alliance. Global Hepatitis Report, Geneva, 2023.
 10. Qodirova N.M. “Jigar kasalliklarining zamonaviy davolash usullari”, TTA, 2021.